

Jancsika és Juliska (GRIMM)

Volt egyszer egy szegény favágó s annak felesége és két gyermeke: fiú volt az egyik, leány a másik. A fiút Jancsikának hívták, a leánykát Juliskának. Nagyon szegény ember volt a favágó, mikor volt kenyér az asztalfiában, mikor nem s majd felvetette a gond szegény fejét: hogy tudja eltartani feleségét s két gyermekét. Este, mikor lefeküdtek, mind ezen sóhajtozott a favágó s a nagy gondtól, bánattól be sem tudta hunyni a szemét. Azt mondja egyszer az asszony:

- Hallá-e kend, sokat ne sóhajtozzék, hanem reggel menjünk ki az erdőbe, vigyük magunkkal a gyermekeket, a hol legsűrűbb az erdő, rakjunk tüzet, a gyermekeknek adjunk egy-egy darab kenyeret a kezébe s hagyjuk ott. Mi elmegyünk a dolgunkra, ők meg nem találnak haza.

- Könnyen beszélsz te, mondta a favágó, mert nem a te szívedről szakadtak a gyermekek, de én arra nem volnék képes, hogy a gyermekeimet elhagyjam.

- Hát jó, mondta az asszony, akkor mind éhen pusztulunk, akár meg is csinálhatod a koporsónkat.

Addig beszélt, addig duruzsolt az ura fülébe, hogy beléegyezett nagy szívbeli bánattal: hát Isten neki, vigyük az erdőbe!

A gyermekek nem tudtak elaludni az éhségtől s jól hallották, hogy mit határoztak felőlük. Megvárták, míg az öregek elalszanak s akkor Juliska megszólalt szívgöngyölve:

- Hallottad, mit végeztek felőlünk?

- Hallottam, mondta Jancsika, de ne búsulj, nem hágy el az Isten.

Szép csendesen fölkel, fölvette a kicsi kabátját s kiment a hátsó ajtón. A hold éppen akkor járt az ég közepén s az udvaron ragyogtak, fehérlettek a kavicsok. Ezekből a kavicsokból felszedett egy csomót, annyit, amennyi a zsebébe fért, aztán visszament a szobába, lefeküdt s mondta:

- Ne búsulj, Juliska, nem hágy el az Isten!

Hajnalban, mikor még alig pitymallott, bejött az asszony s felverte álmukból a gyermekeket.

- Keljetek fel, lusta kölykek. Megyünk az erdőbe fáért.

Fölkeltek a gyermekek, az asszony mind a kettőnek adott egy darab száraz kenyeret s mondta nekik:

- No, itt a mára való kenyerek, de addig nem szabad megennetek, míg meg nem szolgáltátok.

Juliska a kötényébe dugta a két darab kenyeret, mivelhogy a Jancsi zsebe tele volt kavicssal, aztán elindultak mind a négyen az erdőbe. Alig értek ki a faluból, Jancsika visszafordult, egy kicsit hátramaradt. Aztán, hogy tovább mentek, mindegyre hátramaradt.

- Miért maradsz el tőlünk mindegyre? - kérdezte az apja.

- A házunkat nézem, édes apám, felelt Jancsika. Ott ül a macskánk a ház fedelén s búcsút integet felém.

- Ó te bolond, te, mondta az asszony, nem a macska ül ott, hanem a nap ragyog a ház fedelén.

Jól tudta ezt Jancsika is, nem is a macska miatt maradt el, hanem az apró kavicsokat dobálta el az úton.

Beérnek az erdőbe, ott a hol legsűrűbb volt az erdő, megállanak s a favágó mondja a gyermekeknek:

- Na, most gyűjtsetek fát, hadd tegyünk tüzet, nehogy megfázzatok.

Jancsi és Juliska nagy szorgosan egy jó rakás fát gyűjtöttek össze, aztán meggyújtották s mikor már javában égett a tűz, mondta az asszony:

- Üljetek le ide, a tűz mellé, mi meg beljebb megyünk az erdőbe fáért. Ha készen leszünk, visszajövünk értetek.

Jancsi és Juliska leültek a tűz mellé s délben megették a kenyereket. Azt hitték, hogy az apjuk közel van, mert folyton hallották a fejszecsapásokat, pedig nem a fejsze vágta, döngette a fát, hanem egy nagy vastag faág, melyet egy fára kötöttek: ez ütögette, döngette a fát, amint a szél ide-oda kalimpálta. Csak ültek-üldögéltek a tűz mellett, egyszer aztán elálmosodtak s elaludtak. Sötét éjjel volt, mikor felébredtek. Haj, Istenem, keserves sírásra fakadt Juliska.

- Hát most hogy találunk ki az erdőből?!

- Ne búsulj, mondta Jancsika, csak várjuk meg, míg a hold feljő s szépen hazatalálunk.

Mikor aztán feljött a hold, Jancsika kézenfogta Juliskát, a hold világa mellett csak úgy ragyogtak, fénylettek a kavicsok s ezeknek a nyomán reggelre hazaértek. Kopogtak az ajtón, az asszony kinyitotta s mikor meglátta őket, szörnyen rájok förmedt:

- Hol voltatok, hitvány kölykek? Már azt hittük, hogy többet nem is jöttök vissza!

Mérgelődött az asszony, majd felvetette a bosszúság, de bezzeg annál jobban örült a favágó. Ő egész éjjel nem tudta lehunyni a szemét: nem hagyta nyugodni a lelkiismerete.

Telt, múlt az idő s a szegény favágó hiába dolgozott reggeltől estig, még a mindennapi kenyeret sem tudta megszerezni. Az asszony megint elkezdett beszélni, duruzsolni a fülébe, hogy így, hogy úgy, mind éhen pusztulnak, ha valamiképpen meg nem szabadulnak a gyermekektől.

- Még csak éppen egy fél kenyérünk van, mondotta - s ha az is elfogy, akár megfaraghatja kend a koporsónkat. Azt mondom hát, hogy vigyük el a gyermekeket az erdőbe, de sokkal beljebb, mint először, akkor majd nem találnak haza.

- Hej, gondolta magában a favágó, jobb volna, ha megosztanád a gyermekekkel az utolsó falatodat, semhogy ilyen gonoszságon törjed a fejedet, - de csak gondolta, mondani nem merte. Egyszer már ő is ráállott a rosszra, nem volt mersze most már nemet mondani.

A gyerekek most is jól hallották a beszédet s mikor az öregek elaludtak, Jancsika fölkel, ki akart menni a hátulsó ajtón, de az asszonynak volt rá gondja, hogy bezárja az ajtót s Jancsika nem tudott kimenni. Sírt Juliska keservesen: most már mi lesz velük, de Jancsika vigasztalta: ne sírj, édes Juliskám, nem hágy el az Isten, csak jól imádkozzál.

Reggel bejött az asszony, felrázta álmukból, adott nekik egy-egy darab kenyeret, de még jóval kisebbet, mint először. Aztán elindultak, de Jancsika a maga kenyerét a zsebében felmorzsálta, s a mint mentek-mendégéltek, mindegyre hátramaradott s egy-egy morzsát eldobott az úton.

- Mit csinálsz, Jancsika? - kérdezte az apja. - Mért maradozol hátra?

Mondta Jancsika:

- Nézem a galambunkat. Ott ül a ház tetején s búcsút integet felénk.

- Ó, te bolond, te, mondotta az asszony, nem galamb az. A nap sütött a ház fedelére, azt látod te.

Jól tudta ezt Jancsika is, de nem szólt semmit, csak dobálta a kenyérmorzsákat, mikor nem látták.

Beértek az erdőbe, mentek mind beljebb, beljebb, jó messzire, a hol még sohasem voltak világeletükben. Egy nagy sűrűségben aztán megállottak, ott nagy tüzet raktak.

- No, ide üljetek le, mondta az asszony. Ha elálmosodtok, el is alhattok. Mi megyünk a dolgunkra s ha készen vagyunk, visszajövünk érettetek.

A gyermekek ottmaradtak a tűz mellett, délben a Juliska kenyerét megették, aztán lefeküdtek s elaludtak. Sötét éjjel volt, mikor felébredtek s Juliska elkezdett keservesen sírni: jaj, Istenem, Istenem, hogy találunk ismét haza!

- Ne sírj, vigasztalta Jancsika, mindjárt feljő a hold s annak a világánál hazamegyünk.

Hát a hold fel is jött, el is indultak, de egyetlen egy kenyérmorzsát sem láttak: a madarak mind felszedték napközben. Egész éjjel bolyongtak az erdőben, aztán reggeltől estig, de nem találták meg az igazi utat. Éhesek voltak szegények, egész nap nem ettek egyebet, csak egy-egy szem epret, málnát, mit itt-ott találtak, nem bírta már a lábcskájuk, lefeküdtek hát egy fa alá s ott elaludtak.

Reggel ismét elindultak, keresték az utat, de mindjobban, jobban belevesztek az erdőbe. Amint így bolyongtak, meglátnak egy faágon egy szép hófehér madárkát. Ez a madárka olyan szépen, olyan gyönyörűen énekelt, hogy a gyermekek megállottak s úgy hallgatták nagy gyönyörűséggel. Egyszer aztán csak felröppen a madár, mindenütt előttük röpdösött, ők meg mentek utána s addig mentek-mendegéltek, míg egy kicsi házacskához értek. A madárka leszállott a ház fedelére, ők meg néztek föl hozzá s ím, szemük-szájuk tátva maradt a csodálkozástól. Kenyérből, kalácsból, mézes pogácsából volt az egész házikó, az ablaka meg tiszta cukor.

- Hej, de jó helyre vezetett a madárka! ujjongott Jancsika. No, itt megebédelünk.

Hopp, egy szempillantásra fent termett a házfedelén, leszedett egy pár kalácsot, mézes pogácsát, Juliska meg az ablaknak dült s úgy nyalta a cukrot. Hiszen ez így éppen jó volt, de egyszer csak kivisít a házból egy rikácsoló hang s kérdi:

Ki kaparász, mi kaparász?
Ma még összeomlik a ház!

Feleltek a gyermekek:

A szél fújja, kaparássza,
Az ablakot mind a' rázza.

S ettek tovább, mintha semmi sem történt volna. Na, hanem egyszerre csak kinyílt az ajtó s kilép egy vénasszony, de olyan vén, hogy az orra a térdét verte s odatipeg a gyermekekhez. Hej, de megijedtek, szegények! Bezzeg, hogy egyszeribe kihullott a kezükből a sok mindenféle jó! De a vénasszony nem mutatott haragot, de sőt inkább nyájasan bólíngatott a fejével s kérdezte tőlük:

- Hát ti, édes fiaim, hogy kerültetek ide? Jertek csak be, maradjatok itt, bizony mondom, jó dolgotok lesz nálam.

Azzal kézen fogta a gyermekeket, bevezette a házba, leültette, adott nekik tejet, kalácsot, almát, diót s minden jót. Aztán este szép fehér ágyat vetett nekik, lefektette, édes szóval becézgette. Azt hitték a gyermekek, hogy a mennyországba kerültek.

De a vénasszony csak színlelte a jóságot. Gonosz boszorkány volt, aki csak azért építette ezt a házikót, hogy idecsalja a gyermekeket, aztán megegye. Ha csak egy gyermek odavetődött, azt jó kövérré hizlalta, aztán megölte, megfőzte, megsütötte s megette istentelen boszorkánya. Reggel, mikor még Jancsi és Juliska édesen aludtak, odament az ágyukhoz, nézte, vizsgálta s vigyorogva mormogta magában: Ej, de pompás pecsenye lesz ezekből! Csak éppen azt várta, hogy felébredjenek a gyermekek, megfogta Jancsit, vitte az ólba, bezárta, Juliskára meg rákiáltott:

- Eredj, te lusta, hozzál vizet, főzz valami jót a bátyádnak, hadd hízzék. Ha aztán meghízott, megeszem, meg ám!

Hej, édes Jézusom, sírt Juliska, hullott a könnye, mint a záporosó, de sírhatott, azt kellett tegye, amit a boszorkány parancsolt. Jancsikának a legjobb ételeket főzték, de Juliska csak száraz kenyeret kapott, azt is keveset, a boszorkány pedig minden reggel odabicegett az ólhoz s bekiáltott:

- Nyújtsd ki az ujjadat, Jancsika, hadd lám, hízol-e?

De Jancsikának volt esze, az ujj helyett csontocskát nyújtott ki. A boszorkány rosszul látott, azt hitte, hogy az csakugyan a Jancsika ujjá s ugyancsak csudálkozott, hogy nemhogy híznék, de még inkább soványodik. Mikor aztán eltelt négy hét s Jancsika még mindig sovány volt, elhagyta a boszorkányt a béketűrése s mondta Juliskának:

- Hallod-e, hozzál vizet. Akár kövér, akár sovány a bátyád, én már tovább nem várok, holnap reggel megöljük s megfőzzük.

Sírt Juliska, hullott a könnye, mint a záporosó s míg a vízért járt, folyton imádkozott; Istenem, Istenem, segélj meg minket! Bár inkább széttépett volna valami vadállat az erdőben, legalább együtt haltunk volna meg!

De hiába sírt, hiába imádkozott, reggel a vizet fel kellett tenni a tűzre.

- Hagyd, csak forrjon a víz, mondta a **vén** boszorkány, addig még begyújtunk a kemencébe s kenyeret sütünk.

Begyújtanak a kemencébe, a lisztet meggyúrnák, közben leszakad a tűz s mondja a boszorkány:

- No, most bújj be a kemencébe, nézd meg, hogy jól kihevült-e?

Hiszen Juliska mindjárt megsejtette, hogy min járhatja az eszét a boszorkány s mondta:

- Ó lelkem nénémasszony, én nem tudom, hogy kell bebújni a kemencébe.

- Ejnye te ostoba, rikácsolt a boszorkány, nem tudsz bebújni? Hisz olyan nagy a kemence szája, hogy magam is beférnék azon!

Odament a kemencéhez, benézett a száján, mutatta Juliskának, hogy milyen nagy, de Juliska sem volt rest, úgy meglökte a boszorkányt, hogy egyszeribe begurult a kemencébe, aztán meg hirtelen rázárta a kemence vasajtáját. Haj, de bőgött, sikoltozott adta gonosz boszorkánya! Hiszen bőghetett, sikoltozhatott, nem tartott ez sokáig. Ízzé-porrá égett egy szempillantás alatt.

De bezzeg szaladott Juliska is az ólhoz, kinyitotta az ajtót, Jancsika kiugrott, egymás nyakába borultak, ugráltak, táncoltak nagy örömben s most már hogy nem kellett félniük a vén boszorkánytól, bementek a házikóba, a hol minden sarokban volt egy láda, színültig tele arannyal, ezüsttel s mindenféle drágasággal.

Jól megrakták a zsebüket, a kötényüket s azzal uccu neki! Ki a házból, mentek, amerre a szemük látott. Mentek, mentek, mendegéltek s egyszerre csak egy nagy folyóhoz értek. No, most ezen, hogy menjenek átal, mikor nincs híd rajta?

- Nini, mondta Juliska, amott úszik egy fehér kácsa, szólítsuk meg, hátha átvisz a hátán. Mindjárt meg is szólította Juliska:

Kácsa, kácsa, édes kácsa,
Végy a fehér hátacskádra.
Még csak egy szál palló sincsen,
Kedves kácsa, ne hagyj itten!

A kácsa egyszeribe partra úszott, Jancsika felült a hátára s maga mellé akarta ültetni Juliskát is, de Juliska azt mondta:

- Csak eredj te elébb s küldd vissza utánam. Nem bír át egyszerre kettőnket.

Úgy is lett. A kácsa először átvitte Jancsikát, azután Juliskát, megköszönték a kácsa jóságát, elbúcsúztak tőle s tovább mentek, mendegéltek, míg egyszerre csak mind ismerősebb lett az erdő s ím megpillantották az édesapjuk házat. Nosza, megfutamodtak s meg sem állottak, míg haza nem értek. Hej, édes jó Istenem, volt öröm! Nem győzték ölelni, csókolni az édes apjukat. Hát még a szegény favágó! Sírt örömeiben, hullott a könnye, mint a záporosó. Aztán kirakták mind, ami drágaságot magukkal hoztak s bezzeg többet nem éheztek, nem sanyarogtak. Na, tudom, most már a mostohájuknak sem lettek volna többet a terhére, az ám, csakhogy míg ők az erdőben laktak, meghalt az asszony. Most már élhettek boldogan s éltek is, míg meg nem haltak.

Itt a vége, fuss el véle!